

Rapport van de informateurs voor de collegeonderhandelingen

Gemeenteraad Leiden

Leiden, 3 april 2018

Informateurs:

Fleur Spijker
Rob van Lint

Voorwoord

Op 23 maart 2018 hebben de lijsttrekkers van D66 en van GroenLinks, Paul Dirkse en Walter van Peijpe, ons verzocht om als informateurs te verkennen hoe dit jaar vanuit de nieuwe gemeenteraad de collegeonderhandelingen kunnen beginnen, na de verkiezingen van 21 maart.

Zij hebben ons het volgende gevraagd:

- nagaan of de fracties in de raad opnieuw behoefte hebben aan een raadsbreed bestuursakkoord en, zo ja, in hoeverre de fracties het wenselijk vinden wijzigingen aan te brengen in het bestuursakkoord;
- verkennen welke wensen de fracties hebben voor de inhoud van een nieuw beleidsakkoord;
- onderzoeken welke fracties met een grote kans op succes kunnen beginnen aan onderhandelingen over het beleidsakkoord en over de vorming van een nieuw college.

Als informateurs hebben wij op 27, 28 en 30 maart verkennende gesprekken gevoerd met vertegenwoordigers van alle raadsfracties. In dit rapport doen wij verslag van onze gesprekken over:

- het bestuursakkoord;
- een nieuw op te stellen beleidsakkoord;
- de vorming van een nieuw college van B en W;
- het verdere formatieproces.

Als leidraad voor onze gesprekken hebben wij een vragenlijst gehanteerd, die van tevoren was toegestuurd aan de lijsttrekkers van alle raadsfracties. De inhoud van deze vragenlijst is vooraf afgestemd met onze opdrachtgevers, Dirkse en Van Peijpe. De brief aan de lijsttrekkers waarin de vragenlijst was opgenomen, is als bijlage aan dit rapport toegevoegd.

Per onderdeel hebben wij een advies toegevoegd. We hebben geconstateerd dat er een groot draagvlak is voor een bestuursakkoord. Daarom hebben wij een uitgewerkt voorstel toegevoegd voor een bestuursakkoord voor de periode 2018-2022.

Ter voorbereiding op de gesprekken heeft de griffier een reeks, grotendeels openbare documenten ter beschikking gesteld aan de lijsttrekkers van de fracties in de gemeenteraad, via Politiek portaal. In een bijlage bij dit rapport is een overzicht opgenomen van deze documenten.

In ons werk als informateur zijn wij bijgestaan door de griffier van de gemeenteraad, Gerald van Leiden, en door een van de ambtenaren van Leiden, Pieter van der Straaten. Wij danken hen voor hun inzet.

Wij danken al onze gesprekspartners voor hun openheid en vertrouwen.

Hoogachtend,

Fleur Spijker,
Informateur

Rob van Lint,
Informateur

Inhoudsopgave

Voorwoord	2
Inhoudsopgave	3
1. Over het bestuursakkoord	4
1.1. <i>Bevindingen en adviezen van de informateurs</i>	4
1.2. <i>Tekstvoorstel bestuursakkoord</i>	5
2. Over het beleidsakkoord	8
2.1. <i>Bevindingen van de informateurs</i>	8
3. Over de collegevorming	12
3.1. <i>Bevindingen van de informateurs</i>	12
3.2. <i>Advies van informateurs</i>	13
4. Over het formatieproces	15
4.1. <i>Bevindingen van de informateurs</i>	15
4.2. <i>Advies van de informateurs</i>	16
5. Conclusies en advies	17
Bijlagen	19
<i>Gesprekspartners</i>	19
<i>Beschikbaar gestelde documenten</i>	19
<i>Brief van de lijsttrekkers van D66 en GroenLinks aan de gemeenteraad</i>	20
<i>Brief van de informateurs aan fracties in de gemeenteraad</i>	20
<i>Tekstvoorstel bestuursakkoord 2018-2022</i>	20

1. Over het bestuursakkoord

Na de raadsverkiezingen van 2010 en 2014 hebben alle fracties een bestuursakkoord ondertekend, met afspraken over de betrokkenheid van Leidenaren en inwoners van buurgemeenten bij besluitvorming, over de werkwijze, de begroting, vertrouwen en de omgang met elkaar.

Over het bestuursakkoord hebben de informateurs de volgende vragen gesteld:

1. *Heeft u opnieuw behoefte aan een bestuursakkoord?*
2. *Zo ja, zou u wijzigingen in het bestuursakkoord willen aanbrengen, bijvoorbeeld over samenwerking met andere gemeenteraden in de Leidse regio, integriteit en integraliteit?*

1.1. Bevindingen en adviezen van de informateurs

Alle fracties in de Leidse gemeenteraad willen dóór met het bestuursakkoord, zo hebben wij gemerkt in de gesprekken met vertegenwoordigers van alle fracties. Het bestuursakkoord wordt gezien als een belangrijk symbool van de prettige bestuurscultuur in raad en college.

De verandering van de bestuurscultuur die in 2010 is ingezet, wordt door alle fracties gewaardeerd. Belangrijke winstpunten zijn volgens onze gesprekspartners onder meer dat er een prettiger manier van samenwerken is ontstaan tussen oppositie- en coalitiepartijen, dat er voor alle fracties vrijheid is om raadsvoorstellen op inhoudelijke merites te beoordelen, en dat wethouders niet om een wissewasje hoeven vrezes voor hun baan. Waarschijnlijk het allerbelangrijkste winstpunt van de verbeterde bestuurlijke samenwerking: het leidt tot betere resultaten voor de stad.

Verscheidene fracties hebben gesignaleerd dat de afspraken in het bestuursakkoord vanzelfsprekend lijken, maar dat ze dat niet zijn. Zij roepen op om regelmatig aandacht te blijven geven aan de verworvenheden van de huidige bestuurscultuur en om elkaar te blijven aanspreken op gedrag, zowel in positieve als corrigerende zin.

Voor sommige fracties is de precieze tekst van het bestuursakkoord inmiddels van ondergeschikt belang aan de bedoeling ervan. Een enkele fractie vindt de enigszins archaïsche formuleringen (grotendeels copy-paste uit 2010) niet meer passen bij deze tijd; deze fractie pleit voor een nieuwe versie, die veel meer vanuit het perspectief van inwoners is geschreven.

Een aantal fracties heeft inhoudelijke wijzigingen voorgesteld voor onderdelen van het bestuursakkoord. Die wijzigingen betreffen niet zo zeer de kern van het akkoord; ze beogen vooral om formuleringen aan te passen aan de werkwijzen en uitdagingen waarvoor de raad nu staat, in deze nieuwe raadsperiode. Concreet gaat het om de volgende wijzigingspunten:

- Herformulering van passages over participatie van belanghebbenden in planvorming en besluitvorming; inmiddels is zulke participatie niet meer bijzonder, maar bijna een vanzelfsprekendheid. Daarbij wordt ook aandacht gevraagd voor nieuwe vormen van participatie.
- Wijziging van de passage over terughoudendheid in agendering van individuele gevallen in het sociaal domein; dat zou niet alleen het sociaal domein moeten betreffen, maar alle beleidsdomeinen.
- Herformulering van de passage over samenwerking met de regio, onder meer in het licht van uitvoering van de regionale toekomstvisie die de vijf gemeenten in de Leidse regio in 2016 hebben vastgesteld, en met oog op besluitvorming in gemeenschappelijke regelingen;
- Voldoende tijd voor behandeling van raadsvoorstellen tussen het moment van aanlevering door het college en behandeling in de commissies en de raad.
- Beter borgen dat de inbreng namens Leiden in gemeenschappelijke regelingen vooraf wordt besproken en bepaald.

Vanuit onze rol als informateurs adviseren wij om deze wijzigingspunten in de tekst van het bestuursakkoord te verwerken. Hieronder hebben wij dat uitgewerkt in een concreet tekstvoorstel, waarvan wij u voorstellen dit in de eerstvolgende raadsvergadering te bespreken en vast te stellen.

Sommige wensen die fracties aan ons hebben geuit, verdienen naar onze bescheiden mening ook expliciet aandacht ná vaststelling van het bestuursakkoord. Wij adviseren de raad om in het presidium te bespreken hoe aan deze punten recht kan worden gedaan. Het gaat daarbij met name om:

- Bespreking van de meest wenselijke manier om participatie te organiseren, bijvoorbeeld aan de hand van de Participatienota, in het najaar van 2018. Mogelijk verdient dit ook een plek in het te sluiten beleidsakkoord;
- Aandacht in commissievergaderingen voor besluitvorming in gemeenschappelijke regelingen en vergelijkbare verbanden;
- Bespreking en desgewenst aanpassing van de gedragscode van de gemeenteraad, zodat dit een actueel en levend document blijft.

Tot slot zijn wij het helemaal eens met de partij die zegt dat de formuleringen van het bestuursakkoord best wat toegankelijker mogen. Maar tegelijkertijd zijn we huiverig voor de gedachte om het bestuursakkoord nu in heel korte tijd volledig te herschrijven; dat zou een inhoudelijke discussie over formuleringen kunnen uitlokken waaraan eigenlijk niemand behoefte heeft. Wel zijn wij voorstander van een publieksvriendelijke versie en dan niet zomaar een publieksvriendelijke versie, maar het liefste een versie die ook voor de jeugd begrijpelijk is, bijvoorbeeld zoals kinderboekenschrijver Rindert Kromhout heeft ontwikkeld over het regeerakkoord, in opdracht van *Save the Children*. Die jeugdversie is gericht op kinderen in de hoogste klassen van de basisschool en de eerste klassen van de middelbare school.

1.2. Tekstvoorstel bestuursakkoord

De informateurs adviseren om onderstaand voorstel voor een bestuursakkoord 2018-2022 te ondertekenen. Verschillen tussen de oude en de nieuwe versie zijn **geel** gemarkeerd.

Voorstel voor bestuursakkoord 2018-2022:	Tekst uit 2014:
<i>De fracties in de gemeenteraad van Leiden spreken met elkaar af:</i>	<i>Onderstaande partijen komen overeen:</i>
<i>Over de betrokkenheid van Leidenaren en inwoners van buurgemeenten</i>	<i>Over de betrokkenheid van Leidenaren en inwoners van buurgemeenten</i>
a. de besluitvorming in college en raad zo te organiseren dat inwoners, bedrijven en maatschappelijke organisaties vanaf het begin invloed kunnen uitoefenen op plannen van de gemeente;	<ul style="list-style-type: none"> • de besluitvorming in college en raad zo in te richten dat (organisaties van) inwoners van Leiden vanaf de oorsprong invloed kunnen hebben op de planvorming van de gemeente; • open te staan voor initiatieven uit de stad en deze initiatieven, indien gewenst, te ondersteunen en te faciliteren;
b. open te staan voor initiatieven uit de stad en deze initiatieven, indien gewenst, te ondersteunen en te faciliteren;	<ul style="list-style-type: none"> • in de komende maanden in overleg te treden met partijen in de stad die de afgelopen jaren initiatieven hebben ontplooid, om te bekijken hoe de samenwerking met hen en anderen die initiatieven hebben nog beter vormgegeven kan worden;
c. inwoners, bedrijven en maatschappelijke organisaties zo veel mogelijk door het college te laten betrekken bij de uitvoering van gemeentelijke taken;	<ul style="list-style-type: none"> • direct omliggende gemeenten te betrekken bij de voorbereiding van beleid dat de belangen van hun inwoners direct raakt;
d. buurgemeenten te betrekken in besluitvorming en om met hen samen te werken in beleidsvoorbereiding en uitvoering van taken, wanneer belanghebbenden zowel uit Leiden als buurgemeenten komen;	<ul style="list-style-type: none"> • inwoners en partners in de stad zo veel mogelijk (door het college) te (laten)
e. bovenstaande punten ook na te streven voor	

Voorstel voor bestuursakkoord 2018-2022:

voorbereiding van besluitvorming in de besturen van gemeenschappelijke regelingen waar Leiden en buurgemeenten deel van uitmaken.

Over de werkwijze

- a. het college, de ambtelijke organisatie en de samenwerking met de stad richting te geven door middel van een globaal inhoudelijk beleidsakkoord;
- b. partijen die deelnemen aan het college steunen de voorstellen van het college die in overeenstemming zijn met de afspraken uit het beleidsakkoord;
- c. een werkwijze te hanteren waarin raadsfracties elk overig voorstel afmeten aan de eigen politieke en inhoudelijke standpunten;
- d. alle fracties van partijen die niet deelnemen aan het college, de gelegenheid te bieden een nader te beschrijven beleidsonderdeel aan de portefeuille van een wethouder naar keuze toe te voegen;
- e. het college te vragen voorstellen vooral aan het begin van de beleidsvoorbereiding zo veel mogelijk te voorzien van scenario's waarover de raad kan debatteren; het college geeft daarbij wel een voorkeursoptie aan;
- f. met het oog op een goede inhoudelijke behandeling van raadsvoorstellen het college te vragen deze ten minste twee weken voor de eerste behandeling in de commissie in te dienen en om hierop toe te zien via het presidium;
- g. een open houding te garanderen; hierdoor zijn er geen vaststaande meerderheden, noch minderheden; elke fractie beoordeelt elk voorstel op zijn merites.

Over de begroting

- a. in beginsel gezamenlijk de verantwoordelijkheid te nemen voor het tijdig accorderen van een sluitende begroting;
- b. in te dienen amendementen bij de begroting te voorzien van een deugdelijke dekking;
- c. de financiële deskundigheid en ondersteuning van de commissies te benutten.

Over het vertrouwen

- a. het vertrouwen in een wethouder niet op te

Tekst uit 2014:

betrekken bij de uitvoering van gemeentelijke taken.

Over de werkwijze

- het college richting te geven door middel van een globaal inhoudelijk beleidsakkoord;
- dat partijen die deelnemen aan het college, de voorstellen van het college die in overeenstemming zijn met de afspraken uit het beleidsakkoord zullen steunen;
- een werkwijze te hanteren waarin raadsfracties elk overig voorstel afmeten aan de eigen politieke en inhoudelijke standpunten;
- elke partij die met minder dan vier zetels in de raad is vertegenwoordigd, de gelegenheid te bieden een nader te beschrijven beleidsonderdeel aan de portefeuille van een wethouder naar keuze toe te voegen;
- het college te vragen voorstellen vooral aan het begin van de beleidsvoorbereiding zo veel mogelijk te voorzien van scenario's waarover de raad kan debatteren; het college geeft dan echter wel een voorkeursoptie aan;
- een open houding te garanderen; hierdoor zijn er geen vaststaande meerderheden, noch minderheden; elke fractie beoordeelt elk voorstel op zijn merites.

Over de begroting

- in beginsel gezamenlijk de verantwoordelijkheid te nemen voor het tijdig accorderen van een sluitende begroting;
- in te dienen amendementen bij de begroting te voorzien van een deugdelijke dekking;
- de financiële deskundigheid en ondersteuning van de commissies te benutten.

Over het vertrouwen

- het vertrouwen in een wethouder niet op te

Voorstel voor bestuursakkoord 2018-2022:

zeggen, als deze ander beleid uitvoert dan de eigen fractie voorstond of voorstaat; de enige manier om dat beleid te stuiten is door een raadsmeerderheid te vinden die het onderliggende besluit wijzigt;

- b. de vertrouwensregel uitsluitend te gebruiken binnen de controlerende taak van de raad; als gevolg hiervan valt een college niet als een wethouder moet aftreden, maar wordt deze vervangen door de partij waaruit hij/zij afkomstig is, dan wel wordt desgewenst een andere partij in het college betrokken;
- c. beheersing te betrachten in de beoordeling van bestuurlijk handelen wanneer dit individuele en incidentele gevallen betreft waarbij de gemeente een bijzondere verantwoordelijkheid heeft.

Over de omgang met elkaar

- a. respectvol te zullen omgaan met elkaar, met alle inwoners, met partners en met ambtenaren;
- b. kennis te nemen van de gedragscode voor raads- en commissieleden, deze na te leven en deze in iedere raadsperiode te actualiseren;
- c. terughoudend te zijn met het agenderen van individuele kwesties;
- d. om in stellingnames het belang van en de omgang met de minderheid mee te wegen;

Over bovenstaande punten

Deze afspraken in woord en gebaar na te leven en elkaar daarop aan te spreken.

Ondertekening namens raadsfracties

Namens de ChristenUnie-fractie,
 Namens de Partij Sleutelstad-fractie,
 Namens de SP-fractie,
 Namens de Partij voor de Dieren-fractie,
 Namens de CDA-fractie,
 Namens de PvdA-fractie,
 Namens de VVD-fractie,
 Namens de GroenLinks-fractie,
 Namens de D66-fractie,

Nota bene:

De voorgestelde tekst voor het bestuursakkoord is zonder markering van wijzigingen opgenomen als bijlage bij dit rapport.

Tekst uit 2014:

zeggen, als deze ander beleid uitvoert dan de eigen fractie voorstond of voorstaat; de enige manier om dat beleid te stuiten is door een raadsmeerderheid te vinden die het onderliggende besluit wijzigt;

- de vertrouwensregel uitsluitend te gebruiken binnen de controlerende taak van de raad; als gevolg hiervan valt een college niet als een wethouder moet aftreden, maar wordt deze vervangen door de partij waaruit hij/zij afkomstig is, dan wel wordt desgewenst een andere partij in het college betrokken;
- beheersing te betrachten in de beoordeling van bestuurlijk handelen wanneer dit individuele en incidentele gevallen betreft waarbij de gemeente een bijzondere verantwoordelijkheid heeft.

Over de omgang met elkaar

- respectvol te zullen omgaan met elkaar, met alle inwoners, met partners en ambtenaren, zoals ook opgenomen in de gedragscode voor raads- en commissieleden;
- terughoudend te zijn met het agenderen van individuele en incidentele kwesties, zoals die mogelijk voortkomen uit de decentralisaties in het sociale domein;
- om in stellingnames het belang van en de omgang met de minderheid mee te wegen.

Over bovenstaande punten

- Na twee jaar de inhoud en uitvoering van dit bestuursakkoord te evalueren.

2. Over het beleidsakkoord

Onze opdrachtgevers, de lijsttrekkers van de twee grootste fracties in de gemeenteraad, hebben ons gevraagd “te verkennen welke wensen de fracties hebben voor de inhoud van een nieuw beleidsakkoord”.

Over het beleidsakkoord hebben wij in onze rol van informateurs de volgende vragen gesteld aan alle fracties in de gemeenteraad:

3. *Vier jaar geleden hebben alle partijen onderwerpen aangedragen voor het beleidsakkoord. Welke twee à drie onderwerpen ziet u nu graag opgenomen in het beleidsakkoord?*
4. *Welke zaken zou u, bij collegedeelname, in de komende vier jaar willen bereiken?*
5. *Ziet u beleidswensen van andere partijen, bijvoorbeeld in hun verkiezingsprogramma's of zoals geuit tijdens de campagne, die voor u onbespreekbaar zijn? Zo ja, welke en waarom?*
6. *Hoe kijkt u aan tegen de volgende kwesties:*
  - a. *Verstedelijkingsopgave (behoefte aan circa 8.000 woningen tot 2030)*
  - b. *Ambities voor verduurzaming (energietransitie, vergroening en circulaire economie)*
  - c. *Ontwikkelingen in het sociaal domein (o.a. zorg en jeugdhulp, in relatie tot financiën)*
  - d. *Autoluwe binnenstad*
  - e. *Met oog op totstandkoming van een sluitende meerjarenbegroting:*
    - i. *Aanpassing van beleidsambities*
    - ii. *Verhoging van tarieven*
    - iii. *Verhoging van OZB*
7. *Volgens het rekenkameronderzoek “Beleidsakkoord 2014-2018” kan een beleidsakkoord vier rollen vervullen: samenwerkingsakkoord tussen coalitiepartijen; weergave van onderhandelingsresultaat; boodschap aan de stad met uitnodiging tot samenwerking; opdracht voor de ambtelijke organisatie.
In hoeverre vindt u dat het beleidsakkoord al deze vier rollen moet vervullen?*

In de beslotenheid van onze gesprekken hebben vertegenwoordigers van alle raadsfracties antwoord gegeven op deze vragen. Daarbij was vooraf vertrouwelijkheid beloofd. De openheid die onze gesprekspartners tentoonspreidden, heeft ons enorm geholpen in ons onderzoek welke fracties met een grote kans op succes kunnen beginnen aan onderhandelingen over het beleidsakkoord en over de vorming van een nieuw college.

2.1. Bevindingen van de informateurs

Alle fracties willen graag een beleidsakkoord op hoofdlijnen, vergelijkbaar met het beleidsakkoord van 2014. Zo'n beleidsakkoord zou alle vier de rollen moeten vervullen die de rekenkamercommissie in haar recente advies beschrijft: een samenwerkingsakkoord tussen coalitiepartijen; weergave van het onderhandelingsresultaat; een boodschap aan de stad met uitnodiging tot samenwerking en (via het college) een opdracht voor de ambtelijke organisatie. Wij adviseren om de aanbevelingen van de rekenkamercommissie te betrekken bij de totstandkoming van een nieuw beleidsakkoord.

Verstedelijking, verduurzaming, en de rol en taken van de gemeente in het sociaal domein zijn door vrijwel alle fracties genoemd als de belangrijkste inhoudelijke thema's voor het nieuwe beleidsakkoord. Wel zijn er verschillen in de manier waarop fracties met deze onderwerpen willen omgaan.

In algemene zin heeft de fractie van D66 gezegd continuïteit van beleid van groot belang te vinden. Continuïteit is volgens haar essentieel voor betrouwbaarheid van de overheid. Die continuïteit zit voor D66 met name in aandacht voor twee pijlers uit de ontwikkelingsvisie “Leiden, Stad van Ontdekkingen”: internationale kennis en historische cultuur. Ook de VVD heeft dit punt benadrukt.

Verstedelijking

In Leiden is er behoefte aan meer woningen. Over nut en noodzaak van woningbouw zijn vrijwel alle fracties het eens. Zij willen de woningbehoefte als uitgangspunt nemen voor hun handelen en ze willen snel aan de slag. Daar hoort wat hen betreft ook hoogbouw bij, vooral (maar niet uitsluitend) langs invalswegen en bij OV-knooppunten. Alleen het CDA neemt hierbij duidelijk een andere positie in. Deze partij wil eerst graag meer onderzoek (ook regionaal) en vindt dat toevoeging van woningen voor wat betreft hoogbouw altijd moet aansluiten bij de bestaande bebouwing in de wijk.

Geen enkele partij in de raad wil dat er gebouwd wordt in het groen. Dat geldt zowel voor het groen in de stad (zoals parken) als voor het groen om de stad (Oostvlietpolder, Groene Hart). Een aantal fracties wil op korte termijn een visie vaststellen die richting geeft aan woningbouw in de stad. Daarvoor zijn verschillende opties genoemd, zoals gebiedsvisies, een integrale visie voor de hele stad, een nieuwe hoogbouwvisie en een nieuwe lokale woonvisie.

Alle fracties willen graag doorstroming bevorderen, onder andere vanwege de moeilijke positie van starters op de woningmarkt. Ze verschillen echter van mening over de wijze waarop dat het beste bereikt kan worden. Het CDA ziet geen noodzaak om sociale huurwoningen toe te voegen; die partij wil nadrukkelijk focus op woningen in het middensegment en de eindfase van een wooncarrière. Het CDA gaat ook een beroep hiervoor op regiogemeenten niet uit de weg. Ook de VVD vindt dat het huidige aantal sociale huurwoningen in Leiden in principe voldoende zou moeten zijn, maar omdat er lange wachtlijsten zijn voor sociale huurwoningen (vanwege scheefwonen, waarop de gemeente slechts beperkte invloed kan uitoefenen), ziet de VVD toch een noodzaak om ook sociale huur te blijven bouwen. Over het percentage sociale huur in nieuwbouw heeft Leiden onlangs afspraken gemaakt in Holland Rijnland. Geconstateerd kan worden dat er draagvlak is voor in ieder geval dat percentage sociale huur, en ook voor de bouw van woningen in het middensegment. Over de precieze verhoudingen tussen verschillende woonsegmenten verschillen de meningen, maar die verschillen lijken overbrugbaar.

Verduurzaming

Voor alle fracties is verduurzaming van Leiden een van de topprioriteiten voor de komende raadsperiode. De energietransitie is daarin het meest prominente onderdeel. Nieuwbouw zou gasloos moeten zijn en vrijwel alle fracties vinden dat de gemeente strenger zou mogen zijn voor projectontwikkelaars. Ook in prestatieafspraken met corporaties zou verduurzaming meer nadruk moeten krijgen, vinden veel fracties. Verduurzaming van particulier woningbezit ligt ingewikkelder; daar geven fracties de voorkeur aan verschillende benaderingen, met een verschil in tempo. Verschillende fracties hebben ook andere aspecten van verduurzaming genoemd als aandachtspunt. Daarbij gaat het onder meer om circulaire economie, om toevoeging van meer groen en om "natuurinclusief bouwen".

Veel fracties zien verduurzaming als een logisch en integraal onderdeel van andere beleidsterreinen. Volgens sommigen vermindert daardoor ook de noodzaak van een aparte portefeuillehouder voor duurzaamheid. De Partij voor de Dieren wijkt hierin sterk af. Deze partij ziet verduurzaming als allerbelangrijkste opgave voor de stad; deze partij wil graag dat de gemeente minder aandacht geeft aan economie, groei en binnenstad, ten faveure van verduurzaming.

Sociaal domein

Alle fracties in de gemeenteraad hechten aan doorontwikkeling van gemeentelijk beleid in het sociaal domein, maar ze verschillen van opvatting hoe dat eruit moet zien. Goede jeugdhulp vinden alle fracties belangrijk, ook als dat in de komende vier jaar extra geld kost, zoals in de financiële verkenningen is beschreven.

De VVD is het meest stellig dat er geen extra geld naar het sociaal domein moet gaan; besparingen zouden binnen het domein zelf gevonden moeten worden. Ook veel andere partijen zien mogelijkheden om op termijn financiële tekorten in het sociaal domein op te lossen door andere werkwijzen toe te passen. Daartoe behoren onder meer D66, GroenLinks en de PvdA; op korte termijn is volgens hen wel extra geld nodig. De SP wil huidige werkwijzen en methodieken in het zorg- en

welzijnsbeleid zo veel mogelijk voortzetten. De SP vindt dat het sociaal domein financieel een hogere prioriteit hoort te hebben dan de andere gemeentelijke beleidsterreinen.

Veel fracties zien mogelijkheden voor kwalitatieve verbetering in het sociaal domein, bijvoorbeeld door meer focus te leggen op gezondheid en preventie, door een sterkere link te leggen tussen het sociaal domein en andere beleidsterreinen (tussen arbeidsmarktbeleid en economie, tussen welzijn en ruimtelijk beleid, tussen jeugd en onderwijs etc.), en door professionals meer ruimte te geven om “ontschot” te werken. De vier grootste fracties in de raad bepleiten verandering van werkwijzen op het terrein van zorg en welzijn. Het CDA bepleit bestrijding van eenzaamheid onder ouderen.

Autoluwe binnenstad

Vrijwel alle fracties willen de binnenstad meer autoluw maken, met meer ruimte voor voetganger, fiets en OV, met ook echt de eerste zichtbare resultaten binnen vier jaar. Alleen de VVD is geen voorstander van maatregelen om de binnenstad autoluw te maken. Overigens geven veel fracties aan dat zij dit onderwerp van minder groot belang vinden dan verduurzaming, verstedelijking en sociaal domein.

Andere thema's voor het beleidsakkoord

In aanvulling op de vier thema's hierboven hebben fracties ook andere thema's genoemd die volgens hen een prominente plek verdienen in het beleidsakkoord. De belangrijkste hiervan zijn:

- Doorontwikkeling van Leiden als stad van kennis en cultuur, onder meer met oog op een versterking van de lokale economie;
- Gezonde stad;
- Doorontwikkeling van het Cultuurkwartier en het Energiepark;
- Doorontwikkeling van gebiedsgericht en integraal werken door de gemeente, waarbij het perspectief van inwoners centraal staat;
- Openbare ruimte “schoon, heel en veilig”, in relatie tot intensiever gebruik van die openbare ruimte;
- Veiligheid;
- Voedselbeleid;
- Ecologische hoofdstructuur;
- Hernieuwde aandacht voor projectcontrol, conform de aanbevelingen uit het rapport “Stad van ambities” uit 2008;
- Participatie door middel van digitale raadpleging of referenda;
- Fusie van gemeenten in de Leidse regio. (NB: Dit thema is door één fractie genoemd; andere fracties hebben alleen gesproken over *samenwerking* in de Leidse regio.)

Financiën

Alle fracties in de gemeenteraad onderkennen dat de huidige financiële situatie om maatregelen vraagt. Die situatie vergt verlaging van uitgaven, verhoging van inkomsten of een combinatie daarvan. Enkele fracties hebben procesvoorstellen gedaan om te komen tot een sluitende meerjarenbegroting. De VVD zou graag zien dat een takendiscussie mogelijk wordt gemaakt. D66 roept de ambtelijke organisatie op om met creativiteit en inventiviteit bezuinigingsvoorstellen uit te werken. De SP stelt voor om gezamenlijk de gemeentelijke projectenlijst langs te lopen en een aantal projecten te schrappen. De PvdA heeft gewaarschuwd voor ongerichte taakstellingen op de ambtelijke organisatie; volgens deze fractie kan de organisatie alleen kleiner, als het bestuur kiest welke taken worden geschrapt.

Verder hebben sommige fracties bezuinigingssuggesties geopperd die nog niet waren opgenomen in de financiële verkenningen; naar het oordeel van de informateurs verdienen deze aandacht, maar hadden deze suggesties geen substantiële omvang.

De gemeentelijke inkomsten kunnen worden verhoogd door lokale lasten en tarieven aan te passen. De VVD wil de OZB graag verder verlagen, naar het niveau van vergelijkbare gemeenten; de meeste andere fracties kunnen zich goed vinden in trendmatige verhoging van de OZB (“inflatiecorrectie”).

Aanpassing van andere heffingen en tarieven lijkt voor de meeste fracties bespreekbaar, vooral als principes worden gehanteerd als “de vervuiler betaalt”.

3. Over de collegevorming

De lijsttrekkers van de twee grootste fracties in de gemeenteraad hebben ons gevraagd om als informateurs te onderzoeken welke fracties “met een grote kans op succes kunnen beginnen aan onderhandelingen over het beleidsakkoord en over de vorming van een nieuw college”.

Tijdens onze gesprekken met de vertegenwoordigers van alle fracties hebben we telkens stilgestaan bij het onderwerp “collegevorming”, aan de hand van onderstaande vragen:

8. *Wilt u deelnemen aan het college?*
9. *Met welke partijen wilt u deelnemen aan het college en waarom?*
10. *Welke portefeuille heeft u op het oog?*
11. *Welke wensen heeft u over de samenwerking en competenties in het team van wethouders? En welke eisen stelt dat volgens u aan het profiel van de individuele wethouders?*
12. *Welke kandidaat van uw partij voldoet aan dat profiel?*

In al onze gesprekken met vertegenwoordigers van fracties bleek dat zij bereid waren heel open te praten over de collegevorming. Als informateurs hebben wij dat zeer gewaardeerd.

3.1. Bevindingen van de informateurs

Alle fracties in de gemeenteraad vinden het logisch dat D66 en GroenLinks samen optrekken in de collegevorming. In sommige gesprekken zijn zij al het “motorblok” van de nieuwe coalitie genoemd. Naar onze mening ligt een coalitie van vijf of meer partijen niet voor de hand. Sommige fracties hebben expliciet hun voorkeur uitgesproken voor een coalitie van drie partijen.

Zes van de negen fracties in de Leidse gemeenteraad zouden graag deel uitmaken van het nieuwe college. Dit betreft de zes fracties met de meeste stemmen: D66, GroenLinks, VVD, PvdA, CDA en Partij voor de Dieren. De SP is iets terughoudender: als de partij nodig is, is ze bereid deel te nemen aan het college. Partij Sleutelstad en ChristenUnie vinden collegedeelname niet voor de hand liggen.

Met D66 en GroenLinks als kern van de nieuwe coalitie zijn er veel verschillende combinaties denkbaar. Maar met oog op stabiliteit en continuïteit, inhoudelijke overwegingen, de wens om recht te doen aan de verkiezingsuitslag, aansluiting bij de bedoeling van het bestuursakkoord en samenwerkingskansen blijven er uiteindelijk minder combinaties over.

D66 en GroenLinks hechten eraan dat de toekomstige collegepartijen samen een stabiele meerderheid in gemeenteraad vertegenwoordigen. Een college dat steunt op 20 of 21 van de 39 zetels achten wij daarvoor te krap. Dit impliceert dat een coalitie mogelijk is van drie partijen (motorblok plus VVD, samen 23 zetels) of van vier partijen (motorblok plus twee andere partijen, samen 23-27 zetels).

Inhoudelijk liggen de voornaamste opgaven voor de stad volgens de meeste fracties op de terreinen van verstedelijking, verduurzaming en het sociaal domein. In onze gesprekken hebben wij gemerkt dat de standpunten van het CDA over woningbouw door andere fracties als een groot obstakel worden gezien voor vruchtbare samenwerking. Dat brengt ons tot het oordeel dat collegeonderhandelingen waaraan het CDA deelneemt, niet op voorhand een grote kans op succes toegedicht kan worden.

Gezien de verkiezingsuitslag ligt het voor de hand om ook coalitiemogelijkheden met de Partij voor de Dieren te onderzoeken, als een van de grote winnaars. Zo'n coalitie is mogelijk met D66, GroenLinks en Partij voor de Dieren plus PvdA, VVD of SP. Zulke combinaties scoren goed op “bestuurlijke continuïteit”, vanwege de deelname van PvdA, VVD of SP. Toch zijn er ook obstakels die de kans op succesvolle onderhandelingen in de weg staan. Een zo'n obstakel is het verschil van inzicht over de wenselijkheid van economische groei. De Partij voor de Dieren vindt het belangrijk om het streven

naar groei om te buigen; D66 vindt groei wel heel belangrijk, net als de VVD. Een ander obstakel vloeit voort uit de wens van de Partij voor de Dieren om alleen mee te doen aan het college als zij de wethouder duurzaamheid mag leveren die in haar ogen als pionier op dit terrein moet opereren. Dat ligt moeilijk voor de andere partijen (in het bijzonder GroenLinks, D66 en PvdA) die ook grote ambities hebben op het gebied van duurzaamheid, en daar graag bestuurlijke verantwoordelijkheid voor willen dragen, maar dit veel meer als een gemeenschappelijke opgave van het gehele college zien. Per saldo concluderen wij dat er niet op voorhand sprake is van een grote kans op succes in onderhandelingen waaraan de Partij voor de Dieren meedoet.

Ook een combinatie van D66, GroenLinks, PvdA en SP behoort tot de mogelijkheden. Toch is deze variant door geen enkele partij als optie genoemd. Deze variant combineert één winnaar (GroenLinks) met drie verliezende partijen en doet daarmee onvoldoende recht aan de verkiezingsuitslag. Een andere combinatie met de SP betreft een coalitie van D66, GroenLinks, VVD en SP. Aangezien de SP heeft aangegeven alleen beschikbaar te zijn voor collegedeelname als zij echt nodig is, ligt ook deze variant niet voor de hand.

3.2. Advies van informateurs

Twee scenario's voor de vorming van een nieuw college beschouwen wij als kansrijk. Hierbij hebben wij de volgende punten in overweging genomen: stabiliteit en continuïteit, inhoudelijke overwegingen, de wens om recht te doen aan de verkiezingsuitslag, aansluiting bij de bedoeling van het bestuursakkoord en samenwerkingskansen.

Het ene scenario is de combinatie van D66 en GroenLinks met VVD en PvdA. Deze combinatie scoort goed op factoren als stabiliteit en continuïteit en de wens om recht te doen aan de verkiezingsuitslag. Inhoudelijk liggen GroenLinks en de PvdA dicht bij elkaar. D66, VVD en PvdA zijn zonder uitzondering heel enthousiast over de samenwerking en collegialiteit van hun wethouders in het vorige college. Bij deze combinatie zijn ook kanttekeningen te plaatsen. Doordat deze combinatie over meer dan tweederde van de raadszetels beschikt, is het niet denkbeeldig dat het zwaartepunt van de politieke besluitvorming meer naar de collegetafel verschuift. Het bestuursakkoord beoogt het omgekeerde. Daar komt bij dat deze combinatie waarschijnlijk zes wethouders vergt. Dat compliceert de verdeling van portefeuilles. Sowieso is het met vier partijen iets lastiger om tot een akkoord te komen dan met drie; elke partij zal immers een herkenbaar eigen stempel op het beleidsakkoord willen drukken. Toch achten we deze partijen daartoe in staat.

Per saldo beoordelen we de kans op succesvolle onderhandelingen met deze combinatie als best groot.

Het scenario dat wij als meest kansrijk beschouwen, is een combinatie van D66 en GroenLinks met de VVD. Deze combinatie doet recht aan de verkiezingsuitslag, door de combinatie van de grootste partij met twee winnaars. Ze beschikt met 23 zetels over een stabiele meerderheid in de raad. En ze biedt perspectief op een college met vijf wethouders, die allemaal beschikken over een stevige, inhoudelijk goed samenhangende portefeuille, aansluitend bij het profiel van de partij.

Programmatisch zijn er (net als in het eerste scenario) forse verschillen tussen deze partijen, maar in onze gesprekken is ons gebleken dat hun ambities voor Leiden opmerkelijk dicht bij elkaar liggen, en dat ze een grote veranderingsgezindheid gemeen hebben. Dat geldt in het bijzonder voor “duurzame verstedelijking”, maar bijvoorbeeld ook voor het sociaal domein. Daar delen ze de ambitie om verandering te brengen in de organisatie van gemeentelijke taken, op basis van uitgangspunten die veel op elkaar lijken.

Een pregnant inhoudelijk verschil betreft de standpunten van partijen over de ontwikkeling van gemeentelijke belastingen en heffingen, maar dat verschil achten wij overbrugbaar, temeer er sprake lijkt te zijn van groot onderling vertrouwen.

D66, GroenLinks en VVD hebben in de afgelopen vier jaar naar eigen zeggen prettig met elkaar

samengewerkt. Wij zijn ervan overtuigd dat ze met elkaar een beleidsakkoord op hoofdlijnen overeen kunnen komen. Daarmee willen ze ruimte bieden voor nadere uitwerking in samenwerking met de stad en met andere partijen in de gemeenteraad.

Wij verwachten dat deze combinatie van partijen met een grote kans op succes kan beginnen aan onderhandelingen over het beleidsakkoord en over de vorming van een nieuw college.

4. Over het formatieproces

Dit hoofdstuk bevat een weergave van de wensen van de verschillende partijen over het verdere formatieproces. Hierover hebben de informateurs de volgende vragen gesteld:

13. *Welke tips en suggesties zou u willen meegeven voor het verdere verloop van de formatieperiode, onder meer met oog op betrokkenheid van de Leidse gemeenteraad?*
14. *Als u wilt deelnemen aan de onderhandelingen over een beleidsakkoord,*
  - a. *Wie zou u aanraden als begeleider(s) van het onderhandelingsproces ("formateur")?*
  - b. *kunt u aangeven in hoeverre u het wenselijk vindt om tijdens de onderhandelingsperiode de stad te raadplegen of anderszins te betrekken?*
  - c. *Heeft u wensen of suggesties voor afstemming van regionale samenwerking met onderhandelende partijen in buurgemeenten?*

Niet alle partijen zullen deelnemen aan de onderhandelingen over een beleidsakkoord. Toch wilden alle fracties ons als informateurs suggesties doen voor het verdere verloop van de formatie.

4.1. Bevindingen van de informateurs

Vier jaar geleden heeft in Leiden geen openbare verslaglegging plaatsgevonden over de informatiefase. Net als dit jaar heeft een informateur in 2014 verkennende gesprekken gevoerd met alle raadsfracties. Over de uitkomst van die gesprekken heeft de informateur destijds alleen gerapporteerd aan zijn opdrachtgever, de lijsttrekker van de grootste partij. Die rapportage is niet openbaar gemaakt. Aansluitend zijn vier partijen gestart met collegeonderhandelingen. Na de presentatie van het beleidsakkoord ging de raad in debat over de verkiezingsuitslag, de formatie en het beleidsakkoord.

Voor de partijen die in 2014 bij de collegeonderhandelingen betrokken waren, heeft die werkwijze goed gefunctioneerd. Deze werkwijze was ontegenzeggelijk professioneler van aard dan in 2010. Toch voelden sommige oppositiepartijen zich in de procedure van 2014 te veel buitengesloten na de informatiegesprekken, zo blijkt uit de door ons gevoerde gesprekken.

In onze gesprekken met vertegenwoordigers van alle fracties in de nieuwe Leidse gemeenteraad hebben wij gemerkt dat er grote behoefte is om breed draagvlak te creëren voor de beleidsdoelen van het nieuwe college. In de verkiezingscampagne lag de nadruk op verschillen tussen partijen. Nu, kort na de verkiezingen, willen verscheidene partijen graag op zoek naar de overeenkomsten. Wij adviseren de onderhandelende partijen te overwegen om over bepaalde thema's vertegenwoordigers van andere fracties uit te nodigen om deze te bespreken en hen daarmee in de gelegenheid te stellen hun zienswijze op deze thema's in te brengen zodat deze informatie benut kan worden in het kader van de totstandkoming van het beleidsakkoord. Daarnaast adviseren wij om het rapport van de informateurs openbaar aan de raad aan te bieden.

In de onderhandelingen leggen de beoogde coalitiepartijen de basis voor vier jaar intensieve samenwerking, onderling, in het college, in de raad en tussen raad, college en stad. Van verschillende fracties hebben wij vernomen dat het voor die samenwerking goed is om vanuit elke partij een beoogd collegelid en/of de beoogd fractievoorzitter als onderhandelaar af te vaardigen.

Uiteraard is het aan de onderhandelende partijen zelf om te bepalen hoe zij hun onderhandeling willen organiseren. Veel fracties hebben aangeraden om een formateur aan te wijzen die kan fungeren als procesbegeleider, die de bestuursstijl van Leiden goed kent, die kan rekenen op breed draagvlak en die gericht is op samenwerking. De politieke kleur is daarbij ondergeschikt aan de bereidheid om zich onafhankelijk op te stellen. Kennis van gemeentelijke financiën is een pre. Sommige partijen lijkt het verstandig twee formateurs aan te stellen, die elkaar kunnen aanvullen.

De fracties in de raad verschillen van mening over de wenselijkheid om al tijdens de onderhandelingen de stad te raadplegen of te betrekken. Sommigen zien dat als een mooie kans om

transparantie te tonen en betrokkenheid te vergroten. Anderen vinden dat de aanloop naar de verkiezingen daartoe al voldoende mogelijkheden heeft geboden. Weer anderen vermoeden dat een rommelig en traag proces ontstaat, als “de stad” wordt geraadpleegd. Over het bevragen van experts door onderhandelende partijen is er meer overeenstemming; als ze dat nuttig vinden, moeten ze dat vooral doen.

Behalve met de stad kunnen de onderhandelaars ook contact zoeken met onderhandelende partijen in buurgemeenten. Verscheidene fracties willen ervoor waken om Leidse onderhandelingen te vermengen met regionale onderhandelingen. Dat moet niet gebeuren, vinden ze. Wel vinden ze het verstandig om elkaar over en weer te informeren. Het zou kunnen dat Leiden daartoe het initiatief neemt, als grootste van de vijf gemeenten in de Leidse regio.

4.2. Advies van de informateurs

Over het verdere formatieproces adviseren wij onze opdrachtgevers het volgende:

1. Bepaal op basis van ons advies in hoofdstuk 3 met welke partijen u de onderhandelingen wilt openen over het beleidsakkoord en over de vorming van een nieuw college.
2. Maak het rapport van de informateurs openbaar via aanbidding aan de raad.
3. Overweeg op bepaalde thema's ook niet-onderhandelende partijen uit te nodigen hun zienswijze op deze thema's in te brengen ten behoeve van het beleidsakkoord.
4. Voer de onderhandelingen met twee onderhandelaars per partij, met in ieder geval een kandidaat-wethouder en/of de (beoogd) fractievoorzitter.
5. Laat de onderhandelingen ondersteunen door een of twee formateurs die kunnen fungeren als onafhankelijk procesbegeleider, die de bestuursstijl van Leiden goed kennen, die kunnen rekenen op breed draagvlak bij de deelnemers aan de onderhandelingen, en die gericht zijn op samenwerking. De politieke kleur is daarbij van ondergeschikt belang. Kennis van gemeentelijke financiën is een pre.
6. Laat u – waar nodig - informeren door inhoudelijk experts en maak gebruik van de ondersteuning die de griffie en de ambtelijke organisatie u kunnen bieden.
7. Neem het initiatief om contact te leggen tussen onderhandelende partijen in de Leidse regio, zodat u elkaar over en weer kunt informeren over de vorderingen.

5. Conclusies en advies

Op 23 maart 2018 hebben de lijsttrekkers van D66 en van GroenLinks, Paul Dirkse en Walter van Peijpe, ons verzocht om als informateurs te verkennen hoe dit jaar vanuit de nieuwe gemeenteraad de collegeonderhandelingen kunnen beginnen, na de verkiezingen van 21 maart. Zij hebben ons drie opdrachten gegeven, waarover wij hieronder rapporteren.

1. *Nagaan of de fracties in de raad opnieuw behoefte hebben aan een raadsbreed bestuursakkoord en, zo ja, in hoeverre raadsfracties het wenselijk vinden wijzigingen aan te brengen in het bestuursakkoord.*

Alle fracties in de Leidse gemeenteraad willen dóór met het bestuursakkoord, zo hebben wij gemerkt in de gesprekken met vertegenwoordigers van alle fracties. De verandering van de bestuurscultuur die in 2010 is ingezet, wordt door alle fracties gewaardeerd. Verschillende fracties hebben gesignaleerd dat de afspraken in het bestuursakkoord vanzelfsprekend lijken, maar dat ze dat niet zijn.

Een aantal fracties heeft inhoudelijke wijzigingen voorgesteld voor onderdelen van het bestuursakkoord. In paragraaf 1.2 hebben wij daarvoor een tekstvoorstel opgenomen. Wij adviseren om deze wijzigingen in de eerstvolgende raadsvergadering te bespreken en het bestuursakkoord vast te stellen. Tevens adviseren wij u een jeugdversie van het bestuursakkoord op te laten stellen, zodat de wijze waarop de Leidse gemeenteraad met elkaar en met de stad wil omgaan voor iedereen goed begrijpelijk is.

2. *Verkennen welke wensen de fracties hebben voor de inhoud van een nieuw beleidsakkoord.*

Alle fracties willen graag een beleidsakkoord op hoofdlijnen, vergelijkbaar met het beleidsakkoord van 2014. Verstedelijking, verduurzaming, en de rol en taken van de gemeente in het sociaal domein zijn door vrijwel alle fracties genoemd als de belangrijkste inhoudelijke thema's voor het nieuwe beleidsakkoord. Wel zijn er verschillen in de manier waarop fracties met deze onderwerpen willen omgaan. In paragraaf 2.1 hebben wij deze prioriteiten, overeenkomsten en verschillen geduid. Dit kan gebruikt worden in de aanstaande onderhandelingen over een beleidsakkoord.

De fracties in de gemeenteraad hebben ook andere thema's genoemd die volgens hen een prominente plek verdienen in het beleidsakkoord. Deze zijn ook in paragraaf 2.1 benoemd. Enkele voorbeelden daarvan zijn de doorontwikkeling van Leiden als stad van kennis en cultuur; Leiden als gezonde stad; veiligheid en voedselbeleid.

3. *Onderzoeken welke fracties met een grote kans op succes kunnen beginnen aan onderhandelingen over het beleidsakkoord en over de vorming van een nieuw college.*

Alle fracties in de gemeenteraad vinden het logisch dat D66 en GroenLinks samen optrekken in de collegevorming. Hun standpunten op belangrijke thema's vertonen zo veel overeenkomsten dat de samenwerking ook inhoudelijk vorm moet kunnen krijgen. Als we de standpunten van de meest voor de hand liggende coalitiefracties in ogenschouw nemen, zal een nieuw college met D66 en GroenLinks als "motorblok" de volgende speerpunten als profiel kunnen hebben:

- Duurzame verstedelijking, op basis van de vastgestelde woningbouwbehoefte, in samenhang met de energietransitie, en een groene, schone en veilige stad;
- Een gezonde stad voor iedereen. In het sociale domein vergt dit nadruk op preventie en een transformatie van werken zodat zorg effectiever beschikbaar komt voor iedereen die dat nodig heeft;
- Een goede economische ontwikkeling in Leiden als kennisstad, waarin ook prioriteit gegeven wordt aan integraal arbeidsmarktbeleid.

Kortom, een progressief, veranderingsgezind en optimistisch profiel!

Voor de vorming van een nieuw college beschouwen wij twee scenario's als kansrijk, na overweging van de volgende punten: stabiliteit en continuïteit, inhoudelijke overwegingen, de wens om recht te doen aan de verkiezingsuitslag, aansluiting bij de bedoeling van het bestuursakkoord en samenwerkingskansen.

Het ene scenario is de combinatie van D66 en GroenLinks met VVD en PvdA. De kans op succesvolle onderhandelingen schatten we voor deze combinatie in als best groot. Deze combinatie scoort goed op factoren als stabiliteit en bestuurlijke continuïteit en de wens om recht te doen aan de verkiezingsuitslag. Toch plaatsen we bij deze combinatie ook kanttekeningen. De verhouding tussen coalitie (27 zetels) en oppositie (12 zetels) wordt hiermee bijvoorbeeld behoorlijk scheef. Dat past minder goed bij de open bestuursstijl die D66 en GroenLinks nastreven.

Het scenario dat wij als meest kansrijk beschouwen, is een combinatie van D66 en GroenLinks met de VVD. Wij verwachten dat deze combinatie met een grote kans op succes kan beginnen aan onderhandelingen over het beleidsakkoord en over de vorming van een nieuw college. Deze combinatie doet recht aan de verkiezingsuitslag, door de combinatie van de grootste partij met twee winnaars. Programmatisch is er een aantal behoorlijke verschillen tussen deze partijen, maar in onze gesprekken is ons gebleken dat hun ambities voor Leiden opmerkelijk dicht bij elkaar liggen, en dat ze een grote veranderingsgezindheid gemeen hebben. D66, GroenLinks en VVD zijn ervan overtuigd dat ze met elkaar een beleidsakkoord op hoofdlijnen overeen kunnen komen. Dat past goed bij de bestuursstijl die veel fracties nastreven. Zo'n akkoord kan volop ruimte bieden voor nadere uitwerking in samenwerking met de stad en met andere partijen in de gemeenteraad.

Tot slot,

Wij danken al onze gesprekspartners voor hun openheid en vertrouwen. Dankzij hun medewerking hebben wij in korte tijd een goed inzicht kunnen vergaren in mogelijkheden om nieuw beleidsakkoord overeen te komen en om een nieuw college te vormen. Dit biedt de mogelijkheid om de informatiefase af te ronden en om over te gaan naar de fase van onderhandelingen.

Graag wensen wij u vruchtbare onderhandelingen toe, als start van een mooie nieuwe raadsperiode in Leiden.

Fleur Spijker
Rob van Lint

Bijlagen

Gesprekspartners

ChristenUnie	Pieter Krol en Maria Tichelaar
Partij Sleutelstad	Maarten Kersten
SP	Antoine Theeuwen en Thomas van Halm
Partij voor de Dieren	Martine van Schaik en Harbert van der Kaap
CDA	Joost Bleijie en Roeland Storm
PvdA	Marleen Damen en Gijs Holla
VVD	Paul Laudy
GroenLinks	Ashley North en Jos Olsthoorn
D66	Paul Dirkse en Amela Halilović

Beschikbaar gestelde documenten

Ter voorbereiding op de gesprekken met de informateurs hadden de lijsttrekkers via politiek portaal de beschikking gekregen over een reeks documenten. Ook de informateurs beschikten over deze documenten:

- Aanbiedingsbrief Rekenkamercommissie Beleidsakkoord
  - Onderzoek Rekenkamercommissie Beleidsakkoord
  - Bijlage Rekenkamercommissie Beleidsakkoord Overzichtskaart
- Evaluatie bestuursakkoord 2014-2018, uitgevoerd door de griffie
- Strategische verkenningen 2018-2022
- Aanbiedingsbrief van gemeentesecretaris Vierluik
  - Vierluik Leiden naar 2030
  - Financiële verkenningen voorbereiding collegeonderhandelingen
- Aanbiedingsbrief gemeentesecretarissen Verkenning samenwerking Leidse regio
  - Ambtelijke verkenning samenwerking Leidse regio
- Toekomstvisie Leidse regio
- Overdracht aan de nieuwe gemeenteraad van de werkwijze raad en commissies (met twee bijlagen)
- Proces verbaal gemeenteraadsverkiezing 21 maart 2018
- Verkiezingsprogramma's
  - D66
  - GroenLinks
  - VVD
  - PvdA
  - CDA
  - Partij voor de Dieren
  - SP
  - Partij Sleutelstad
  - ChristenUnie

Via de griffie is een aantal brieven binnengekomen die geadresseerd zijn aan de informateurs, en brieven die bedoeld zijn voor de formerende partijen. De informateurs hebben kennisgenomen van de aan hen geadresseerde brieven.

De griffier houdt een overzicht bij binnenkomende brieven; de griffie stelt deze brieven beschikbaar aan de betreffende partijen en ook zo veel mogelijk aan de raad.

Brief van de lijsttrekkers van D66 en GroenLinks aan de gemeenteraad

Als eerste volgt hierna de brief die de lijsttrekkers van D66 en GroenLinks op 23 maart 2018 hebben verzonden aan de Leidse gemeenteraad.

Brief van de informateurs aan fracties in de gemeenteraad

Als tweede volgt hier de brief die de informateurs op 23 maart 2018 hebben verzonden aan de lijsttrekkers van fracties in de Leidse gemeenteraad.

Tekstvoorstel bestuursakkoord 2018-2022

Als derde volgt hierna het tekstvoorstel van de informateurs voor een nieuw bestuursakkoord 2018-2022.

GEMEENTERAAD LEIDEN

Retouradres: Postbus 9100, 2300 PC Leiden

Aan de Gemeenteraad van Leiden

Gemeente Leiden
Bezoekadres Stadhuis
Stadhuisplein 1
Postadres Postbus 9100
2300 PC Leiden
Telefoon 071-516 5105
E-Mail g.van.leiden@leiden.nl
Website www.leiden.nl/raad

Datum 23 maart 2018
Ons Kenmerk
Onderwerp start informatie

Contactpersoon G. van Leiden
Doorkiesnummer 071 – 516 7121

Geachte leden van de raad,

Als lijsttrekkers van de grootste partij in de Leidse gemeenteraad (D66) en van de grootste winnaar bij de gemeenteraadsverkiezingen (GroenLinks) hebben wij het initiatief genomen om samen te laten verkennen hoe de collegeonderhandelingen kunnen beginnen.

In onderling overleg hebben wij besloten om voor deze eerste fase twee informateurs aan te stellen. Wij hebben hen het volgende gevraagd:

- nagaan of de fracties in de raad opnieuw behoefte hebben aan een raadsbreed bestuursakkoord en, zo ja, in hoeverre raadsfracties het wenselijk vinden wijzigingen aan te brengen in het bestuursakkoord;
- verkennen welke wensen de fracties hebben voor de inhoud van een nieuw beleidsakkoord;
- onderzoeken welke fracties met een grote kans op succes kunnen beginnen aan onderhandelingen over het beleidsakkoord en over de vorming van een nieuw college.

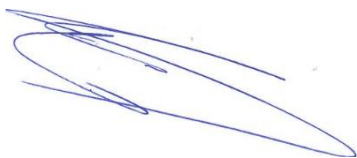
Wij hebben Fleur Spijker en Rob van Lint bereid gevonden om de rol van informateur op zich te nemen. De griffier van de gemeenteraad zorgt voor ambtelijke ondersteuning. De informateurs beginnen komende week met verkennende gesprekken. Iedere fractie ontvangt daarvoor van hen een uitnodiging. Wanneer de informateurs klaar zijn met de verkennende gesprekken zullen zij aan ons rapport uitbrengen. Aansluitend zullen wij de raad informeren.

Over de informateurs

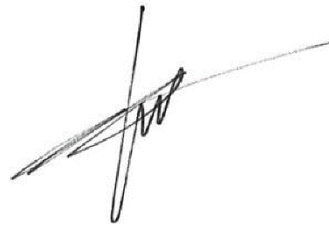
Fleur Spijker was in de afgelopen vier jaar lid van de gemeenteraad van Leiden, namens D66. Door haar partij is zij naar voor geschoven als een van de twee kandidaat-wethouders. Spijker woont in Leiden en is werkzaam als advocaat/partner bestuursrecht bij TeekensKarstens advocaten notarissen. Verder is zij lid van het dagelijks bestuur van VNO-NCW West en toezichthouder bij het Fonds voor Cultuurparticipatie.

Rob van Lint was van 1983 tot 1990 gemeenteraadslid in Leiden voor voorlopers van GroenLinks. Ook is hij voorzitter geweest van de rekenkamercommissie Leiden. Van Lint woont in Leiden en is lid van GroenLinks. Sinds 2017 is hij inspecteur-generaal van de Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit. Daarvoor was hij onder meer hoofddirecteur Immigratie- en Naturalisatiedienst bij het ministerie van Veiligheid en Justitie.

Met vriendelijke groet,

Paul Dirkse

Walter van Peijpe

GEMEENTERAAD LEIDEN

Retouradres: Postbus 9100, 2300 PC Leiden

Aan de lijsttrekkers van de fracties in
de gemeenteraad van Leiden

Gemeente Leiden
Bezoekadres Stadhuis
Stadhuisplein 1
Postadres Postbus 9100
2300 PC Leiden
Telefoon 071-516 5105
E-Mail g.van.leiden@leiden.nl
Website www.leiden.nl/raad

Datum 23 maart 2018

Ons Kenmerk

Onderwerp Uitnodiging informatiesprekken

Contactpersoon G. van Leiden

Doorkiesnummer 071 – 516 7121

Geachte lijsttrekkers van fracties in de Leidse gemeenteraad en compagnons,

De lijsttrekkers van D66 en van GroenLinks, Paul Dirkse en Walter van Peijpe, hebben ons verzocht om als informateurs te verkennen hoe de collegeonderhandelingen kunnen beginnen. Zij hebben ons het volgende gevraagd:

- nagaan of de fracties in de raad opnieuw behoefte hebben aan een raadsbreed bestuursakkoord en, zo ja, in hoeverre raadsfracties het wenselijk vinden wijzigingen aan te brengen in het bestuursakkoord;
- verkennen welke wensen de fracties hebben voor de inhoud van een nieuw beleidsakkoord;
- onderzoeken welke fracties met een grote kans op succes kunnen beginnen aan onderhandelingen over het beleidsakkoord en over de vorming van een nieuw college.

Als informateurs nodigen wij graag twee vertegenwoordigers per raadsfractie uit voor een verkennend gesprek. De griffier van de gemeenteraad staat ons daarbij terzijde. De gesprekken vinden plaats in de week van 26 maart. Bijgaand het tijdschema. Over de locatie wordt u nog geïnformeerd.

Bij het gesprek zal, behalve de griffier, ook strategisch adviseur Pieter van der Straaten aanwezig zijn, als ambtelijke ondersteuning.

Als leidraad voor de gesprekken hanteren wij de bijgesloten vragenlijst. De inhoud van deze vragenlijst is afgestemd met onze opdrachtgevers, Dirkse en Van Peijpe. De griffier stelt u via politiek portaal een reeks documenten ter beschikking, die u kunt gebruiken in uw inhoudelijke voorbereiding. Daarbij vragen wij in het bijzonder aandacht te geven aan het "vierluik", dat door de ambtelijke organisatie is opgesteld met oog op de collegeonderhandelingen.

Wanneer wij klaar zijn met onze verkenning, zullen wij rapport uitbrengen aan onze opdrachtgevers. Aansluitend zullen zij de raad informeren.

Met vriendelijke groet,

Fleur Spijker

Rob van Lint

Bijlage 1

Planning van de gesprekken met de negen fracties in het kader van de informatieronde.
Locatie volgt nog.

De gesprekken vinden plaats op dinsdagavond 27 maart, woensdag 28 en vrijdag 29 maart conform onderstaand schema en duren ieder een uur.

Mocht het tijdstip onverhoopt echt niet schikken dan graag in contact treden met de griffier.

Dinsdag 27 maart

18.00 uur	ChristenUnie	Pieter Krol en Maria Tichelaar
19.30 uur	Partij Sleutelstad	Maarten Kersten
21.00 uur	SP	Antoine Theeuwen en Thomas van Halm

Woensdag 28 maart

14.00 uur	PvdD	Martine van Schaik en Harbert van der Kaap
15.30 uur	CDA	Joost Bleijie
17.00 uur	PvdA	Marleen Damen en Gijs Holla

Vrijdag 30 maart

14.00 uur	VVD	Paul Laudy
15.30 uur	GL	Ashley North en Jos Olsthoorn
17.00 uur	D66	Paul Dirkse en Amela Halilović

Bijlage 2

Vragenlijst voor gesprekken van de informateur met fractievertegenwoordiging

Over het bestuursakkoord:

1. Heeft u opnieuw behoefte aan een bestuursakkoord?
2. Zo ja, zou u wijzigingen in het bestuursakkoord willen aanbrengen, bijvoorbeeld over samenwerking met andere gemeenteraden in de Leidse regio, integriteit en integraliteit?

Achtergrondinformatie:

- Evaluatie bestuursakkoord 2014-2018, uitgevoerd door de griffie
- Rapport Ambtelijke verkenning samenwerking Leidse regio

Over het beleidsakkoord:

3. Vier jaar geleden hebben alle partijen onderwerpen aangedragen voor het beleidsakkoord. Welke twee à drie onderwerpen ziet u nu graag opgenomen in het beleidsakkoord?
4. Welke zaken zou u, bij collegedeelname, in de komende vier jaar willen bereiken?
5. Ziet u beleidswensen van andere partijen, bijvoorbeeld in hun verkiezingsprogramma's of zoals geuit tijdens de campagne, die voor u onbespreekbaar zijn? Zo ja, welke en waarom?
6. Hoe kijkt u aan tegen de volgende kwesties:
  - a. Verstedelijkingsopgave (behoefte aan circa 8.000 woningen tot 2030)
  - b. Ambities voor verduurzaming (energietransitie, vergroening en circulaire economie)
  - c. Ontwikkelingen in het sociaal domein (o.a. zorg en jeugdhulp, in relatie tot financiën)
  - d. Autoluwe binnenstad
  - e. Met oog op totstandkoming van een sluitende meerjarenbegroting:
    - i. Aanpassing van beleidsambities
    - ii. Verhoging van tarieven
    - iii. Verhoging van OZB
7. Volgens het rekenkameronderzoek "Beleidsakkoord 2014-2018" kan een beleidsakkoord vier rollen vervullen: samenwerkingsakkoord tussen coalitiepartijen; weergave van onderhandelingsresultaat; boodschap aan de stad met uitnodiging tot samenwerking; opdracht voor de ambtelijke organisatie.
In hoeverre vindt u dat het beleidsakkoord al deze vier rollen moet vervullen?

Achtergrondinformatie:

- Vierluik, "Leiden naar 2030", opgesteld door de ambtelijke organisatie
- Financiële verkenningen, opgesteld door de ambtelijke organisatie
- Rekenkameronderzoek "Beleidsakkoord 2014-2018"

Over deelname aan het college:

8. Wilt u deelnemen aan het college?
9. Met welke partijen wilt u deelnemen aan het college en waarom?
10. Welke portefeuille heeft u op het oog?
11. Welke wensen heeft u over de samenwerking en competenties in het team van wethouders? En welke eisen stelt dat volgens u aan het profiel van de individuele wethouders?
12. Welke kandidaat van uw partij voldoet aan dat profiel?

Over het vervolg van de formatie:

13. Welke tips en suggesties zou u willen meegeven voor het verdere verloop van de formatieperiode, onder meer met oog op betrokkenheid van de Leidse gemeenteraad?
14. Als u wilt deelnemen aan de onderhandelingen over een beleidsakkoord,

- a. Wie zou u aanraden als begeleider(s) van het onderhandelingsproces (“formateur”)?
- b. kunt u aangeven in hoeverre u het wenselijk vindt om tijdens de onderhandelingsperiode de stad te raadplegen of anderszins te betrekken?
- c. Heeft u wensen of suggesties voor afstemming van regionale samenwerking met onderhandelende partijen in buurgemeenten?

De fracties in de gemeenteraad van Leiden spreken met elkaar af...

Over de betrokkenheid van Leidenaren en inwoners van buurgemeenten

- de besluitvorming in college en raad zo te organiseren dat inwoners, bedrijven en maatschappelijke organisaties vanaf het begin invloed kunnen uitoefenen op plannen van de gemeente;
- open te staan voor initiatieven uit de stad en deze initiatieven, indien gewenst, te ondersteunen en te faciliteren;
- inwoners, bedrijven en maatschappelijke organisaties zo veel mogelijk door het college te laten betrekken bij de uitvoering van gemeentelijke taken;
- buurgemeenten te betrekken in besluitvorming en om met hen samen te werken in beleidsvoorbereiding en uitvoering van taken, wanneer belanghebbenden zowel uit Leiden als buurgemeenten komen;
- bovenstaande punten ook na te streven voor voorbereiding van besluitvorming in de besturen van gemeenschappelijke regelingen waar Leiden en buurgemeenten deel van uitmaken.

Over de werkwijze

- het college, de ambtelijke organisatie en de samenwerking met de stad richting te geven door middel van een globaal inhoudelijk beleidsakkoord;
- partijen die deelnemen aan het college steunen de voorstellen van het college die in overeenstemming zijn met de afspraken uit het beleidsakkoord;
- een werkwijze te hanteren waarin raadsfracties elk overig voorstel afmeten aan de eigen politieke en inhoudelijke standpunten;
- alle fracties van partijen die niet deelnemen aan het college, de gelegenheid te bieden een nader te beschrijven beleidsonderdeel aan de portefeuille van een wethouder naar keuze toe te voegen;
- het college te vragen voorstellen vooral aan het begin van de beleidsvoorbereiding zo veel mogelijk te voorzien van scenario's waarover de raad kan debatteren; het college geeft daarbij wel een voorkeursoptie aan;
- met het oog op een goede inhoudelijke behandeling van raadsvoorstellen het college te vragen deze ten minste twee weken voor de eerste behandeling in de commissie in te dienen en om hierop toe te zien via het presidium;

- een open houding te garanderen; hierdoor zijn er geen vaststaande meerderheden, noch minderheden; elke fractie beoordeelt elk voorstel op zijn merites.

Over de begroting

- in beginsel gezamenlijk de verantwoordelijkheid te nemen voor het tijdig accorderen van een sluitende begroting;
- in te dienen amendementen bij de begroting te voorzien van een deugdelijke dekking;
- de financiële deskundigheid en ondersteuning van de commissies te benutten.

Over het vertrouwen

- het vertrouwen in een wethouder niet op te zeggen, als deze ander beleid uitvoert dan de eigen fractie voorstond of voorstaat; de enige manier om dat beleid te stuiten is door een raadsmeerderheid te vinden die het onderliggende besluit wijzigt;
- de vertrouwensregel uitsluitend te gebruiken binnen de controlerende taak van de raad; als gevolg hiervan valt een college niet als een wethouder moet aftreden, maar wordt deze vervangen door de partij waaruit hij/zij afkomstig is, dan wel wordt desgewenst een andere partij in het college betrokken;
- beheersing te betrachten in de beoordeling van bestuurlijk handelen wanneer dit individuele en incidentele gevallen betreft waarbij de gemeente een bijzondere verantwoordelijkheid heeft.

Over de omgang met elkaar

- respectvol te zullen omgaan met elkaar, met alle inwoners, met partners en met ambtenaren;
- kennis te nemen van de gedragscode voor raads- en commissieleden, deze na te leven en deze in iedere raadsperiode te actualiseren;
- terughoudend te zijn met het agenderen van individuele kwesties;
- in stellingnames het belang van en de omgang met de minderheid mee te wegen;

deze punten in woord en gebaar na te leven en elkaar daarop aan te spreken.

Namens de ChristenUnie-fractie,

Namens de Partij Sleutelstad-fractie,

Namens de SP-fractie,

Namens de Partij voor de Dieren-fractie,

Namens de CDA-fractie,

Namens de PvdA-fractie,

Namens de VVD-fractie,

Namens de GroenLinks-fractie,

Namens de D66-fractie,